

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Jacobi Alvarez de Paz Opera

De Exterminatione Mali, Et Promotione boni - Libri quinque

Álvarez de Paz, Jacobo

Lvgdvni, 1613

Quæ bona ex sui cognitione exoriantur. Cap. 2.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77843](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77843)

Proser.
20.13.

tes: Noli diligere somnum, ne te egestas opprimat; aperi oculos tuos, & satiare panibus.] Qui enim se ipsos ignorant, egestate premuntur; nam putantes aliena esse sua, nihil, quo ditentur, acquirunt: qui verò se sciunt, & suam pauperatē aduertunt, labori intendunt, ac fructu sui laboris cum exultatione saturantur.

Quae bona ex sui cognitione exoriantur.

CAPVT II.

QVAM necessaria sit homini haec sui ipsius notitia, ex maximis bonis, quae ab illa oriuntur, potest agnosci, quorum nonnulla hoc loco tractanda sunt, vt desiderium huius scientiae nobilissimae excitent, & nos ad incumbendum in eam, & pro illa laborandum inflamment. Quam, si admodum necessaria non esset, nunquam Deus tantis modis à nobis exquiret, nunquam tam sollicitè ad eius nos studium incitaret. Naturae humanae manifestat originem, peccata, & casus deregit, imbecillitatem ad agendum bonum, & instabilitatem in eo quod coeptum est, aperit, & multitudinem miseriarum nostrarum saepe ob oculos ponit, ne nos ignoremus, & nostram vilitatem nesciamus. Saepe (quod mirum est) quasi resistit bonis desideriis nostris, & magnos in virtute, & praesertim in contemplatione veritatis progressus impedit, ne ob magnam superbiam, & caecitatem nostram, exultationem ruina subsequatur. Dominus apud Iob de productione terrae loquens inquit: Quis posuit mensuram eius, si nosti? vel quis tetendit super eam lineam?] Quis, inquam, ait, nisi ego in amplissima, sed certa, ac mensurata magnitudine orbem terrae feci? Quis, nisi ego terrae partes ad lineam directionis exegi, & certo limite, ac terminata quantitate conclusi? Sed in hac terra aliam terram, cor videlicet humanum, intueor, post magnos conatus in quibusdam donis à se desideratis exiguum, & post desideria non nimis accensa, in donis minus ardentè quaesitis magnum, vt dona, dona esse, & non propriam indultiam inspiciat. Concludit ipsum Deus nonnunquam angustis quibusdam virtutis terminis, & post multos labores pauperem derelinquit, vt hanc salutarem scientiam propriae cognitionis acquirat. Meditatus est id Gregorius hunc eundem locum explanans, vbi sic ait, Nonnunquam clandestina elatio etiam sollicitis cordibus surrepere solet; vt bonorum cogitatio licet subtilis sit, ac pressa, cum valde in virtutibus crescit, oblita infirmitatis propriae, nequam ad memoriam reuocet quid in vitis fuerit. Vnde & omnipotens Deus quia augeti infirmitatem etiam de remedijs salutis conspicit mensuram ipsis nostris profectibus imponit, vt habeamus quaedam virtutum bona, quae nunquam quaesiuimus: & quaeramus quaedam, nec tamen habere valeamus: quatenus mens nostra dum haec non potest habere, quae appetit; & illa se intelligat de se metipsa non habere, quae habet: & per ea, quae ad sunt, considerentur illa, quae desunt: & per ea, quae vtiliter desunt, seruentur humiliter bona quae ad sunt.] Sic ille. Magna profectores est, quam Deus in nobis tam caro pretio mercatur, vt etiam exiguitate profectus nostri velit ad humanae imbecillitatis notitiam excitare.] Et summo pete nobis expedit haec scientiam addiscere,

Iob. 38. 5.

Greg. 28.
mor. c. 6.

A ob cuius absentiam saepe multis bonis concupitis priuamur, diuina familiaritate vacuamus, & pauperes & nudi derelinquimur. Deus enim, qui summè bonus est, & nunquam mala, nisi propter aliquod bonum, permittit, iudicat melius, nos in sterquilinio tepiditatis, & in caeno imperfectionum relinquare, quam in sublimi perfectionis positos, ob elationem ex defectu propriae notitiae conceptam, bono, quod receperamus, vacuare. Sed iam sigillatim exponamus, quam magna commoda sui cognitio pariat, & ad quantam sublimitatem animam semet ipsam cognoscentem & despicientem adducat.

B Qui se ipsum cognoscit, iam quandam gradum ascendit, vt perueniat ad cognitionem Dei. Imago namque rei, quam repraesentat, cognitionem infert, & causa per effectum suum patet, & fluuius ad fontem ducit. Est autem homo, imago Dei, est effectus illius inter res corporeas praecipuus, est riuius ab illo perenni fonte bonitatis emanans. Ac ideo vnusquisque per notitiam sui mirificè ad Dei contemplationem & notitiam paratur. Sacerdos ad sancta sanctorum intrabat per exteriorem basilicam, quae appellabatur sancta: Sic iustus ad sacrosanctum mysterium cognitionis Dei non sine medio accedet, sed per sui notitiam penetrabit. Ad tertium caelum ascendendum est per secundum, & ad secundum per primum; primum caelum sit cognitio sui, secundum, cognitio aliorum operum Dei, tertium, cognitio creatoris. Nemo audeat in hoc secretum irumpere, nisi prius se ipsum agnoscat, & in hoc primo cognitionis gradu pedem figat. Gradus, inquit Bernardus, ad notitiam Dei, est cognitio tui, & ex imagine sua, quae in te renouabitur, ipse videbitur.] Prorsus gradus nunquam transiliendus, sed omnino nostri consideratione ascendendus. Deus enim in illa aeternitate videbitur sicuti est, at in hac mortalitate videndus est in anigmate, sive in imagine: à qua qui oculos auertit, ab eo tollit, qui ita nunc absconditus est, vt in sola imagine videatur. Et fortassis hoc petit ab ipsa, dum ait: Auerte oculos tuos à me, quia ipsi me auolare fecerunt.] Ne, inquit, me irreuerenter aspicias, ne in me sine velamine nunc oculos intendas, quia mei contemplationem à te subtrahit hic temerarius aspectus. Sed potius oculos ad te ipsam conuerte, remet ipsam agnosce, & sic non auolabo, non fugiam, & in te, atque ex te meam vtcumque maiestatem intelliges. Hunc sensum attingit Ambrosius, dum hunc locum euoluens, sic ait: Noli contra me intendere deuotione nimia, ac fide possibilitatem naturae, & conditionis propriae supergressa, quia lucem inaccessibleē intueri, est graue. Auerte oculos tuos à me, eo quod plenitudinem diuinitatis eius, & splendorem veri luminis sustinere non poteris.] Quid animae vile crit, vt lumen inaccessibleē contempletur, nisi vt medio velamine, id est, media cognitione sui ipsius ad videndum tantum lumen assurgat? Nam quanto plenius se cognouerit, tanto perfectius, & sublimius Deum intelliget.

C In hac autem notitia sui, ac notitia Dei, quid habet homo, nisi quoddam initium salutis, quae ab illuminatione mentis sumit exordium? Itaias certe Christi saluatoris aduentum praedicans, & fructus eius enarrans, hoc eos ordine numeravit, Tunc aperientur oculi caecorum, & aures surdorum patebunt. Tunc saliet sicut ceruus claudus, & aperta erit lingua mutorum, quia scissae sunt in deserto aquae, & torrentes in solitudine.] Veniet, inquit, mundi saluator,

D

E

Bern. ser
36. an
Cant.

Cat. 64.

Amb. lib.
de 1. par.
c. 7.

Isaia. 35.
5.

erum

erumpent in Ecclesia aquæ gratiarum, & in ea, quæ erat instar solitudinis, fluet largiter vnda baptismatis. Tunc hoc ordine homines ad iustitiam adueniunt. Primò aperientur oculi eorum, qui per incredulitatem, aut ignorantiam cæci erant, vt se ipsos, ac Deum agnoscant. Deinde aures eorum, vt per duriciam cordis surdi erant, patebunt, vt diuinorum mandatorum sensum excipiant. Postea iidem ob peccata claudi, & vitiorum nexibus compediti, per Christi gratiâ dissoluentur, & iam sani facti, subsilient. Tandem qui in cœlestem patriam, ac in perfectionem tendere non curabant, & ideo necessitatem auxilij diuini nesciebant, eam clarissimè perspicientes ad auxilium hoc postulandum ora laxabunt. Quare, rogo, prius aperiuntur eorum oculi, nisi quia hoc negotium salutis nostræ notitia nostri, ac Dei debet precedere? Sed quid quod Paulus scripsit: Quomodo credent ei, quem non audierunt? Quomodo autem audient sine prædicante?] Vbi functionem auditus priorem facit, & actum videndi postponit. Sed consideranda est sacrarum literarum altitudo. Nam iustificatio nostra prius à doctore proponitur, & postea ab homine excipitur. Prius ergo homo audit, quid sibi faciendum sit, cum verò ad opus accedit, prius se ipsum videat, Deumque cognoscat, & deinceps ad alia iustitiæ munia procedat. Est itaque notitia sui quoddam salutis exordium: & sicut aurora indicium est aduenientis solis, qui plantas omnes viuificat, auiculas ad canendum excitat, & homines ad suas functiones vocat: ita hoc diluculum, aut hoc lucis initium, quo homo se ipsum agnoscit, signum est, iam prope nos esse iustitiæ solem, qui tenebras pellat, & vitam nobis ac vitæ opus attribuat.

Ex hoc gradu cognoscens homo se ipsum, ascendit ad timorem & amorem Dei. Nam qui se ipsum nescit, & quàm magnis peccatorum debitis prematur, ignorat, nullo creditoris sui rigidè satis sua poscentis debita, timore tægetur. Similiter, qui se ipsum nescit, Deum nesciat necesse est; & cum non nisi cognita diligamus, nunquam, quandiu Deum ignorat, eius amore donabitur. Quare notitia sui est velut ianua, per quam homo ad hos duos affectus præstantissimos possidendos timoris, & amoris ingreditur. Noueris te, inquit Bernardus, vt Deum timeas: noueris & ipsum, vt æquè ipsum diligas. In altero inuicem ad sapientiam, in altero consummatis; quia initium sapientiæ timor Domini est, & plenitudo legis, est charitas.] Hæc duæ notitiæ sui & Dei, sunt illi duo pulcherissimi sponsæ oculi, quorū vno sponsum cor sibi fatetur esse surreptū. Vulnerasti, inquit, cor meum, soror mea sponsa, in vno oculorū tuorum, & in vno crine colli tui.] Vel, vt Septuaginta transtulerunt, cor mihi vno tuorum oculorum surripuisti, id est, vehementer me ad amorem prouocasti. Sed quo oculo, o anima, putas sponsum fuisse vulneratum, quo oculo putas cor eius fuisse surreptum? An oculo notitiæ tui, quo dum te cognoscis, te despicias, & dum te despicias, eius miserationes promeraris? An oculo notitiæ ipsius, quia dum illum agnoscis, eum diligis, & dum diligis, eum ad diligendum impellis? Puto sanè, quia vtroque oculo vulneras cor sponsi Dei, & ipsum ad te allicis, sed dictum est, in vno oculorum tuorum, quia quilibet oculus per se potens est sponsi amorem accendere. Vulneras enim cor eius, dum illum amanter intelligis, quia amor erga eum ad incitandum amorem præcipuum locum habet. Et vulneras cor eius, dum te contemptim agnoscis, quia humilitas ad promerendum amorem, non infimum locum obtinet. Denique vulnerasti cor meum, inquit, in vno crine colli tui. Quis iste

A crinis, nisi humilitas, ex sui notione progenita? Quid vno crine gracilius, inquit Rupertus, & quid humilitate subtilius? Quid crine flexibilius, & quid humilitate conuictus? Crinis vnus vix comparet, humilitas vix consentit, vt inter homines computeris.] Prius verò Deum ad sui amorem allicies humili cognitione tui, quàm alta cognitione Dei, quia hoc ordo rectus exoptulat, vt prius priora quæras, & ex infimo gradu ad altiorem ascendas. Hæc alta, ac profunda cognitio Dei non solet dari nisi propria peccata lugentibus; nemo autem propria peccata lugebit, nisi ea ipsa, ac se qui perpetravit, agnouerit. Dixit Dominus: Ex Basan conuertam, conuertam in profundum maris.] Basan interpretatur, confusio & ignominia; maris verò profunditate compunctionis magnitudo signatur. Ex notitia igitur ignominie tuæ Deus compunctionem extrahet, & compunctione oculos illuminabit: & ad Dei cognitionem attollet.

Nec solum cognitor sui ipsius, horum duorum particeps est præstantissimorum affectuum, verum & alios duos fructus magni momenti lucratur, sine quibus Dei timorem & amorem non possidebit, quod scilicet à corde suo elationem, superbiamque reuellit, & ad veram humilitatem se disponit. Omnis elatio, omnisque superbia oritur ex ignorantia, aut ex inconsideratione sui. Quis enim vel leuiter se cognoscens, & proprias miseras inspiciens, & fanem, ac putorem cordis sui tangens, audebit efferi, aut ita insaniet, vt commodum sibi putet superbire? Iob percussus vlcere pessimo, à plâta pedis vsque ad verticem eius, testa saniem radebat, sedens in sterquilinio.] Et mirum valdè esset, si improba lepra contactus, se sanum ac validum æstimaret, & non eam ad remedium raderet, sed ad augmentum pestiferi morbi contegeret. Ita mirabile esset, si quis dum in sterquilinio suæ vilitatis sederet, & lepram suorum peccatorum edacem attriceret, se ipsum vt sanum & sanctum supra alios efferret. Hunc autem esse nucleum, ac spiritum huius literæ, Gregorius patenter ostendit, qui de testa sancti Iob sic philosophatus est. Pensabat vir sanctus, vnde sumptū fuerat, quod gestabat, & fragmento vasis fictilis contactum vas fictile radebat. Quo facto patenter ostenditur, corpus suum quomodo sibi sanum subdidit, quod & percussum sic despiciens curauit: quam ille mollior sanè suæ carni cōcessit, qui non vestè, non digitos, sed testam etiâ vulneribus admouit. Testa ergo radebat saniem: vt semet ipsum & fragmento considerans, etiam de extersione vulneris sumeret curam mentis. De sterquilinio verò sic. Quia verò sæpe per ea, quæ circa corpus sunt, animus inflatur: & per hoc, quod erga nos agitur, fragilitas nostri corporis ab oculis cordis amouetur (sicut nonnulli sæculares cum temporalibus dignitatibus fulciuntur, dum locis altioribus præsidet, dum multorum obsequia sibi suppetere ad votum vident: fragilitatem suam inuerti negligunt, & vas fictile, quod gestant, quàm sit velociter conterendum, obliuiscunt, omnino non attendunt) beatus Iob vt considerationem suæ fragilitatis etiam ex circumstantibus traheret, & ante oculos suos vim suæ despectionis auerget, non qualibet in terrâ, quæ penè vbique munda reperitur, sed in sterquilinio sedisse perhibetur. In sterquilinio ponebat corpus, vt ex terra assumpta, quæ esset carnis substantia bene proficiens perpenderet animus. In sterquilinio ponebat corpus, vt etiam ex loci foetore caperet, quod festinè corpus ad foetorem rediret.] Sede itaque, o homo, in sterquilinio miseriæ tuæ; accipe manu non carnis, sed mentis testam fragili-

Ruper. le
3. in Cât.Psal. 67
23.

Iob. 2. 7.

Grego. 3.
mor. c. 17.

tatis

Roman. c.
10. 14.Bern. ser.
37. in Cât.Canti. 4.
9.

tatis tuæ, & putorem superbiâ à corde rades, omnemque arrogantiam præsumptionemque repelles. Tunc cum sancto Dauide, non in te, sed in Domino gloriaberis, dicisque: Domine non est exaltatum cor meum, neque elati sunt oculi mei, neque ambulavi in magnis, neque in mirabilibus super me.] Quia scilicet meas miseras expendi, meam vilitatem consideravi, me ipsum agnovi, ideo cor humilitate depressi, & in humilitatis signum oculos in terram demisi. Nunquam me ad altiora supra datam facultatem extendi, neque ultra meam capacitatem difficiliora præsumpsi; quia iste humilis propriæ imbecillitatis aspectus superbiam procul abiicit, & viles intra metas meæ parvitatatis me continet.

Si autem notitia sui superbiâ dissipat, consequens est, vt humilitatem gignat: nam dum elatio abiicitur, loco illius affectus sapiens, & sanus humilitatis ingreditur. Nec potest homo se ipsum agnoscere, vilitérque de se sentire, quin se ipsum (quod humilitatis est) verè & ex corde despiciat. Ac proinde meritò Bernardus quodam loco ait. Ergo tenetis memoria, quòd teneam assensum vestrum, neminem absque sui cognitione saluari: de qua nimirum mater salutis humilitas oritur. Et rursus alio loco vberius: Puto quia inuenimus etiam quomodo humiliat homo se ipsum. Dico autem vt adhæreat humilianti se veritati: nec dissimulet, sed cooperetur ei deuoto pietatis affectu. Proinde cauebo deinceps, quàm sollicitè poterò, duritiam cordis sentiam, & plangam dolorem meum; ne si fortè insensibile fuerit, sit etiam insanabile vulnus meum. Ero vir videns paupertatem meam, in virga indignationis eius, ne veniat anima mea in consortio eorum, de quibus veritas ait: Percussisti eos, & non doluerunt.] Et item: Curauimus Babylonem, & non est sanata.] Grauis curatio, humiliatio hæc; sed grauior morbus superbia est, quæ vti nam sic curetur, vt sanetur hac cura. Consentiam itaq; aduersario meo, acquiescam iudici meo, cedam denique virgenti aculeo, ne bis pungat.] Sic ille.

Quando itaque à Domino propriæ vilitatis notitia donamur, tunc ad humilitatem, & nostri despicientiam mouemur. Cognoui, Domine, inquit Dauis, quia æquitas iudicia tua, & in veritate tua humiliasti me.] Iudicia tua, rationes prouidentie tuæ occultæ esse possunt, & absconditæ ab oculis hominum, sed iniustæ esse non possunt. Non potest ab æquitate (quæ tu ipse es) nisi rectitudo & æquitas exoriri. Veritate ipsa me deiicis, & ad humilitatem trahis, quia dum me ipsum agnosco, dum abyssum meæ impotentie considero, statim (te donante, & iudicia tua exercente) me ipsum ex humilitate despicio. Drachma perit, inquit Hieronymus, sed inuenitur in stercore.] Quam putabis drachmam, nisi humilitatem? Quod putabis stercus, nisi propriam vilitatem? Humilitatè ergo inuenies, si tuam vilitatem agnoueris.

At homo ex cognitione sui, amore Dei timorèque ditatus, & humilitate cumulatus, quàm Deo charus (qui humiles sui amatores diligit) quàmque pretiosus existet? Certè Sancti hac sui cognitione, qua ad sui contemptum, Dei autem amorem incitabantur, locum ad diuinam familiaritatem obrinendam, & misericordiam impetrandam, inuenerunt. Hinc illa vox Abraham: Loquar ad Dominum, cum sim puluis, & cinis.] Hinc illa Dauidis: Memento, quia puluis sumus: homo sicut fœnum dies eius.] Hinc illa Iobi: Memento quæso, quòd sicut lutum feceris me, & in puluere deduces me.] Ad quid, ò viri Dei, apud Dominum luti & pulueris memotiam facitis? Ad quid vestram paruitatem inducitis? Quid luto, & cælestibus donis, vt illius commemoratione, ista

A consequamini? Magna quidem luti & diuinatum miserationum cognatio est: quia misericordia misericordiam respicit, & summa misericordia summam miserationem, cui subueniat, exposcit. Quid ergo viri isti potuerunt Deo ad miserationes eius impetrandas efficacius obicere, quàm fœnum, & lutum, & cinerem, & vno nomine, miseriâ propriam confiteri? O magnam sapietiam se ipsum inspicere, atque cognoscere! Quæ ita Dei ingenium (vt sic dicam) penetrare nouit, & eius benignitatem ad dandû allicere. O quàm apè se ipsos ignorantes iumentis comparantur, quorum inter animalia terrestria notissima soliditas est! Verè homo cum in honore esset, non intellexit.] Quid non intellexit? An cælum? An terram? An Angelos? An homines reliquos? Sanè non intellexit se ipsum, & ideo [comparatus est iumentis insipientibus, & similis factus est illis.] Si enim alia ignoraret, obtusum visum haberet; at dum se ipsum, proximum sibi, non videt, omni visu caret, cæcus est, & planè insipiens, ac meritò iumentis insipientibus comparatur. Anima itaque sui notitiam habens, accessum habet ad Deum, vt ipsum alloquatur, & miserationibus eius ac donis multiplicetur. Eo enim ipso quòd sibi vilescit, eam Deus, tamquam rem pretiosam sibi que gratam, aspicit. In quo sensu accepit Gregorius illud Iob: Omne pretiosum vidit oculus eius;] oculus scilicet Dei. Vnde ait: Sciendum magno opere est, quia tanto vnaquæque anima fit pretiosior ante oculos Dei, quanto præ amore veritatis despectior fuerit ante oculos suos. Hinc ad Saul dicitur: Nonne cum paruulus esses in oculis tuis, caput te constitui in tribus Israël?] Ac si apertè diceret: Magnus mihi fuisti, quia despectus tibi; sed nunc quia magnus tibi es, factus es despectus mihi. Vnde & per Prophetam dicitur: Væ, qui sapientes estis in oculis vestris, & coram vobis met ipsis prudentes.] Targo sit quisque vilior Deo, quanto pretiosior sibi: tanto pretiosior Deo, quato propter eum vilior sibi, quia [humilia respicit, & alta à longè cognoscit.] Hic sit ergo, ò iuste, conatus tuus te ipsum agnosceret, hæc scientia tua, tui ipsius ac Dei, notitiam habere. Ita enim notitia eruditus peccata vitabis, pericula fugies, te ipsum increpabis, & paruitatem ac imbecillitatem tuam, virtutum ac bonarum actionum studio suffulcies. Quamobrem Laurentius Iustinianus doctrinam notitiæ sui concludens, ait: Hæc profectò se agnoscentium in veritate est disciplina optima, se videlicet condemnare, se peccatores intelligere, se cecos, se infirmos, se que ad omne malum procliuos existere, absque vlla dubitatione sentire. Hinc timent casum, præuarcationem metuunt, exigua, quantum valent, delicta denitant, in disciplinatum hominum consortia fugiunt, superborum colloquia obaudiunt, atque amatorum sæculi desideria vana esse non dubitant. Vnde sic in cunctis sententè custodiunt, ac si essent quotidie morituri. Claret igitur ex his quàm operatoria, quàmque ad salutem sit necessaria cognitio sui; quæ præstat lumen ad cognoscenda huius peregrinationis pericula, & spirituales mundi istius laqueos calcandos, quos proculdubio perepere ac ignorare conuincitur, qui ignorat se. Quamobrem beatum esse dixerim, qui de se non qualencumque sed veram cognitionem habere meruerit.] Nihil amplius ad sui notitiam amplectendam exigi potest, quàm vt homo sciat se hac cognitione beatum esse, quia ad beatitudinem sibi aditum parat, & eius absentia (vt nunc dicemus) se miserum & infelicem reperiri.

Psal. 130. 1.

Bernard. ser. 37. in Cant.

Idem in illud. Omnis, qui se exaltat, &c.

Ieremia 5. 3. 5. 9.

Psal. 118. 75.

Genes. 18. 27. Psal. 102. 14. Iob. 10. 9.

Psal. 48. 13.

Iob. 28. 10. Greg. 18. mor. 620.

1. Reg. 15. 17.

Ipsa 5. 21.

Psal. 137. 6.

Iustinian. lib. de Humilit. cap. 2. m. fine.

Quæ